

зору інших дослідників. Важливу роль відіграє й те, що автор тлумачить тексти крізь призму фольклорно-міфологічного спадку Карпатського регіону. Мова передусім про твори Івана Вагилевича, Юрія Федьковича, Сидора Воробкевича, Олександра Олеся, Ольги Кобилянської, Марка Черемшини, Гната Хоткевича.

Без сумніву, монографія Миколи Васильчука «Художній дискурс Гуцульщини в українській літературі ХІХ – початку ХХ століття» є свіжим словом у сучасному літературознавстві. Написана на фаховому рівні, вона демонструє новий формат літературознавчого осягнення гуцульського тексту в українській літературі до Першої світової війни і, насамперед, розкриває читачеві її автора як глибокого, оригінального, самодостатнього і вдумливого дослідника української літератури.

Одержано редакцією – 6.09.2018 р.

Прийнято до публікації – 22.10.2018 р.

УДК 821.161.2

Лідія КАВУН

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ
ОЛЬГИ БАШКИРОВОЇ «ГЕНДЕРНІ ХУДОЖНІ
МОДЕЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОМАНІСТИКИ»**

(К.:Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 352 с.)

У філологічній науці назріла гостра потреба дослідження тематично різноманітної і різновимірної сучасної великоформатної художньої прози в контексті суспільних, політичних й економічних явищ та відносин, що передбачає опертя на низку

суспільних та гуманітарних наук (соціологію, соціальну теорію, літературну теорію, антропологію, критику мистецтва). Українська романістика початку ХХІ століття є динамічним структурним утворенням сучасної літератури і спонукає науковців до міркувань на тему відношення художнього тексту до ідеології, раси, гендерної визначеності та щоденного життя. Дослідження гендерних мистецьких моделей сучасної української великої прози є, безперечно, актуальним, оскільки дозволяє з'ясувати не лише фундаментальні закономірності розвитку національного письменства, а й простежити динаміку змін ментальної свідомості, що здобуває художнє відтворення у літературному тексті.

Монографія Ольги Башкирової присвячена вивченню «соціокультурних феноменів» статі в сучасному українському романі. Самобутнє інтерпретування постмодерних текстів подано крізь призму гендерних студій і в феміністичному аспекті. Об'єктом дослідження стали тексти В. Шкляра, Л. Голоти, Л. Денисенко, В. Лиса, М. Гримич, Люко Дашвар та ін., які розглянуто з позицій статички / динаміки, синхронії / діахронії, із залученням психоаналітичної та постколоніальної теорії, структурно-семіотичної, постструктуралістської методології, а також широкого культурологічного матеріалу. Монографія має серйозне теоретичне підґрунтя. Автор студії ретельно вивчає і ревізує гендерні й феміністичні дослідження американських, західноєвропейських та українських науковців (С. де Бовуар, Кейт Мілет, Андреа Дворкін, Е. Шовалтер, С. Гілберт, С. Губар, С.Павличко, Т. Гундорової. В. Агеєвої та ін.), теорію психоаналізу З. Фрейда й глибинну психологію К.-Г. Юнга, ідеї М. Фуко, Ж. Дельоза, Ф. Гваттарі та ін.

Дослідження Ольги Башкирової композиційно струнке, має продуману й чітку побудову, що зумовлено загальним задумом. Спочатку запропоновано загальний огляд теоретико-літературних тлумачень дефініцій «модель» та «гендер» як у зарубіжних наукових працях, так і в українських. Значну увагу авторка звертає на культурологічні модуси і категоріальне обґрунтування цих понять, що дає змогу всебічно роз-

крити проблему й визначити моделі гендеру в літературному просторі.

Дослідниця розглядає естетичні та світоглядні аспекти сучасної української романістики, її жанрово-стильові особливості та комплекс «соціокультурних феноменів» статі у постмодерному метатексті.

Концептуально важливою є аргументація онтологічної зв'язаності літературного твору з іншими семіотичними системами. Відповідно, дослідниця акцентує на тому, що «художня модель дійсності репрезентована літературним твором, демонструє водночас світоглядні константи національної культури і мінливість та множинність їх інтерпретацій у діахронічному аспекті» (с. 5). Особливу увагу авторка приділяє проблемі постколоніальної травми і гендерної ментальності, з'ясовує художні шляхи відновлення ідентичності, зазначає важливість відновлення зв'язку поколінь як утвердження особистісної й гендерної ідентичності в сучасній українській романістиці, зокрема у текстах «Мак Червоний в росі...» М. Гримич, «Епізодична пам'ять» Л. Голоти, «Молоко з кров'ю» Люко Дашвар та ін.

Окремо запропоновано аналіз художнього дискурсу фемінності й маскуліності в романі початку ХХІ століття. Авторка, аналізуючи романи В. Лиса «Соло для Соломії», М. Гримич «Егоїст» та Л. Дашвар «Покров», з'ясовує питання «материнського коду» української ментальності, що стає потужним стимулом самоідентифікації національної психології й водночас на певних етапах усвідомлюється як глибока психологічна травма, що має бути подолана» (с. 164); при цьому дослідниця акцентує «пригадування» та «перекодування» як традиційні виміри жіночості.

Ольга Башкирова переконливо дослідила гендерну специфіку художнього трактування просторової константи кордону в українській романістиці початку ХХІ століття. Водночас простежила кореляцію між семантикою цього просторового образу та жанрово-стильовими особливостями сучасної прози. Праця виграє тим, що гендерні художні моделі взяті не у вузькому контексті сучасної літератури, а в широкому, саме в тому контексті, де герменевтичне коло захоплює і європейських та американських інтерпретаторів гендеру.

Щодо онтологічних вимірів в ґендерних художніх моделях сучасної української романістики, то в цьому випадку дослідження особливо виграє в мікроаналізі. Саме тут виявляється оригінальність авторських інтерпретацій втілення цікавих спостережень тілесності, конфлікту і відновлення ґендерного паритету, дихотомії село / місто, мортальної тематики в текстах М. Кідрука, М. Матіос. Є. Положія, В. Шкляра, Л. Денисенко, Н. Сняданко.

Висновки роботи аргументовані й переконливі, підтверджуються ґрунтовною літературознавчою інтерпретацією конкретного матеріалу. Загалом рецензована книга О. Башкирової є безумовно позитивним явищем, яке послужить стимулом для пошвавлення дослідницької діяльності у вивченні проблеми ґендерних художніх моделей в українському просторі.

Одержано редакцією – 22.09.2018 р.

Прийнято до публікації – 22.10.2018 р.

УДК 821.161.2

Людмила РОМАЩЕНКО

«ЛЕБЕДІ ЛЕТЯТЬ НАД МОЇМ ЖИТТЯМ»: МИХАЙЛОВІ СТЕЛЬМАХУ – 105 РОКІВ

„Я стужився, мила, за тобою...” Саме ці слова відомої пісні на текст Д. Павличка спали мені на думку, коли проглядала програму Всеукраїнської науково-практичної конференції „Михайло Стельмах у новітніх парадигмах наукового знання”, що проходила у Вінниці 25-26 травня 2017 року. І справді „стужився” науковий світ за творчістю письменника із життєвим кредо: „Нехай не знає втоми та рука, / Що добре зерно в добру землю сіє” (М. Рильський). Про це свідчить